

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050116-Tarix müəllimliyi A/B

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Orta əsrlər tarixi (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Bakı, 2002)

Kodu: İPF-B09

Tədris ili: I (2024-2025) Səməstr: II

Tədris dili: Azərbaycan dili

Tədris yükü: 180 saat. Auditoriya yükü: (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Əyani

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: bım Məmmədov Eldar Əsəd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saati: I-II günlər saat: 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: mammadoveldarasad@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Mahmudov Y.D. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 2012

2. Orta əsrlər tarixi. S.D.Skazkinin redaktəsi. Birinci cild. Tərcümə edən Y. Mahmudov. Bakı, 1988

4. Veyşelova V.R. Orta əsrlər tarixi (son orta əsrlər – yaxud yeni dövrün başlanğıcı). Gəncə, 2012

5. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1988, I cild.

6. G. Mahmudov. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1989

9. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1989

IV Rəkvizitlər: Fənnin tədrisindən əvvəl "Qədim dünya tarixi" fənninin tədrisi məqsədə müvafiqdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn Orta əsrlərdə xalqların həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edərək öyrənir. Tarixi paralellər aparmaq yolu ilə ayrı-ayrı dövlətlərin inkişaf xüsusiyyətlərini müqayisə edir. Orta əsr xalqlarının tarixini mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımından əsaslandırır. Tarixi dövrləri xarakterik əlamətlərinə görə fərqləndirir, tarixi xüsusiyyətləri, hadisələri və faktları dövr baxımından qiymətləndirir, onlara münasibət bildirir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə səməstr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə səməstr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Səməstr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəffidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri səməstr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Səməstr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kəfi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kəfi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada təcdir göröləcək.

X Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 30 saat, seminar 30 saat

Keçirilən mövzuların məzmunu			
	Mövzu: Erkən orta əsrlər (V-XI əsrlər). Feodalizmin formalaşması	Müh.	Sem.
1	Plan: 1. Quldarlıq quruluşunun böhranı və dağılması 2. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması Mənbə: [1]	2	2

2	Mövzu: Qərbi Roma imperiyasının süqutu. Barbar krallıqlarının yaranması Plan: 1. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri. 2. Qərbi Roma imperiyası və barbar krallıqları Mənbə: [1]	2	2
3	Mövzu: Frank dövlətinin yaranması və inkişafı. Plan: 1. Xlodviq və Qallıyanın işğalı. Salıq qanunları 2. Karl Martell və onun benefisi islahatı. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanuniləşməsi 3. Böyük Karl və Frank imperiyasının yaranması və parçalanması Mənbə: [1, 2]	2	2
4	Mövzu: Bizans V-XV əsrlərdə. Plan: 1. Şərqi Roma imperiyasının yaranması. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində 2. Bizans və Osmanlı imperiyası 3. XIV- XV əsrlərdə Bizansın daxili və xarici siyasəti 4. Bizansın süqutu Mənbə: [1, 2]	2	2
5	Mövzu: Qərbi Avropa IX-XI əsrlərdə Plan: 1. Fransa IX-XI əsrlərdə 2. İtaliya IX-XI əsrlərdə 3. Almaniya IX-XI əsrlərdə 4. İngiltərə IX-XI əsrlərdə Mənbə: [1, 2]	2	2
6	Mövzu: Orta əsr Qərbi Avropa şəhərlərinin yaranması və inkişafı Plan: 1. Erken orta əsrlər dövründə natural təsərrüfatın hökmranlığı 2. Qərbi Avropada sənətkarlığın kənd təsərrüfatından ayrılması və şəhərlərin yaranması Mənbə: [2]	2	2
7	Mövzu: Səlib (Xaç) yürüşləri. Plan: 1. Səlib yürüşlərinin ilkin zəmini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması 2. IV səlib yürüşü və onun nəticələri 3. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri Mənbə: [2]	2	2
8	Mövzu: Fransa və İngiltərə XI-XV əsrlərdə Plan: 1. Fransa XI-XV əsrlərdə. 2. Fransa yüzillik müharibə ərfəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması 3. İngiltərə XI-XV əsrlərdə 4. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılqul müharibələri Mənbə: [2]	2	2
9	Mövzu: Qərbi Avropa ölkələri XI-XV əsrlərdə Plan: 1. Almaniya XI-XV əsrlərdə 2. İtaliya XI-XV əsrlərdə 3. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə Mənbə: [2]	2	2
10	Mövzu: Qərbi Avropada kapitalist münasibətlərinin meydana gəlməsi Plan: 1. Manufakturaların yaranması və əmtəə istehsalının artması 2. Kənd təsərrüfatında kapitalizmin yaranması Mənbə: [2]	2	2
11	Mövzu: Böyük coğrafi kəşflər və müstəmləkə sisteminin yaranması. Plan: 1. Böyük coğrafi kəşflərlərin səbəbləri. Xristofor Kolumb. 2. Hindistana dəniz yolunun kəşfi. Portuqaliyanın müstəmləkə işğalları 3. Böyük coğrafi kəşflərin nəticələri Mənbə: [2]	2	2
12	Mövzu: Almaniya, İsveçrə və İspaniya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Plan: 1. Almaniya XVI-XVII əsrin birinci yarısında. Reformasiya və kəndli müharibəsi 2. İsveçrədə Calvinizm hərəkatı. Katolik kilsəsi və eksreformasiyası 3. İspaniya XVI-XVII əsrlərdə Mənbə: [2]	2	2
13	Mövzu: Niderland burjuva inqilabı Plan: 1. Niderland burjuva inqilabının səbəbləri 2. Niderlandda zadəgan-aristokratiyası və burjuva müxalifləri 3. 1572-ci il Bril üsyanı və inqilabın ikinci mərhələsinin başlanması	2	2

	4 1609-cu il sülhü. Niderland burjua inqilabının tarixi əhəmiyyəti Mənbə: [2]		
14	Mövzu: İngiltərə, Fransa və İtaliya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Plan: 1. İngiltərə XVI-XVII əsrin birinci yarısında 2. Fransa XVI-XVII əsrin birinci yarısında 3. İtaliya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Mənbə: [2, 5]	2	2
15	Mövzu: Otuzillik müharibə (1618-1648) Plan: 1. Otuzillik müharibənin birinci (Çexiya) dövrü. Çexiyanın Avstriya əyalətinə çevrilməsi 2. Otuzillik müharibənin ikinci (Danimarka) dövrü. Lübek sülhü 3. Otuzillik müharibənin üçüncü (İsveç) dövrü. Breytenfeld döyüşü. 4. Otuzillik müharibənin dördüncü (Fransa-İsveç) dövrü. Vestval sülhü və onun tarixi əhəmiyyəti. Mənbə: [2, 5]	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər: Dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını daha da asanlaşdırır. Orta əsr dünya tarixinin xronoloji çərçivəsini müəyyənləşdirməklə dövrün dünyanın tarixi inkişafında yeri müəyyənləşdirilməlidir. Tarix təliminin müasir innovativ texnologiyasının səciyyəvi xüsusiyyətlərini, məzmun və strukturunu araşdırılmalıdır.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- "Orta əsrlər", "feodalizm" anlayışlarını şərh edir, orta əsrlər tarixinin əsas dövrlərini təsvir edir.
- Orta əsrlərdə xalqlarının həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edir.
- Orta əsr xalqlarının tarixini mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımından əsaslandırır.
- Orta əsrlərə dair müxtəlif tarixi hadisələri məkan baxımından dəyərləndirir.

Orta əsr tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları haqqındəfərat hazırlayır.

XIII. Tələblərin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları

I Kollokvium sualları

1. Quldarlıq quruluşunun böhranı və dağılması
2. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması
3. Qərbi Roma imperiyasının ərazisində yaranmış barbar krallıqlar
4. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri
5. Xlodviq və Qallıyanın işğalı. Salık qanunları
6. Karl Martell və onun benefisi islahatı.
7. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanunlaşması
8. Frank imperiyasının yaranması
9. Frank imperiyasının parçalanması
10. Şərqi Roma imperiyasının yaranması
11. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində
12. Bizans və Osmanlı imperiyası
13. XIV- XV əsrlərdə Bizansın daxili siyasəti
14. XIV- XV əsrlərdə Bizansın xarici siyasəti
15. Bizansın süqutu və onun səbəbləri

II Kollokvium sualları

1. Fransa IX-XI əsrlərdə
2. İtaliya IX-XI əsrlərdə
3. Almaniya IX-XI əsrlərdə
4. İngiltərə IX-XI əsrlərdə
5. Səlib yürüşlərinin ilkin zəmini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması
6. IV səlib yürüşü və onun nəticəsi
7. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri
8. Fransa XI-XIV əsrlərdə
9. Fransa yüzillik müharibə ərəfəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması
10. İngiltərə XI-XIV əsrlərdə
11. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılqül müharibələri
12. Almaniya XI-XV əsrlərdə
13. İtaliya XI-XV əsrlərdə
14. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə
15. Avropada manufakturaların yaranması. Əmtəə istehsalının artması

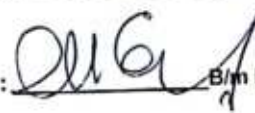
XV. İmtahan sualları:

1. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması
2. Qərbi Roma imperiyasının ərazisində yaranmış barbar krallıqlar
3. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri
4. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanunlaşması
5. Frank imperiyasının yaranması və parçalanması
6. Şərqi Roma imperiyasının yaranması
7. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində
8. Bizans və Osmanlı imperiyası
9. Bizansın süqutu və onun səbəbləri
10. Fransa IX-XI əsrlərdə
11. İtaliya IX-XI əsrlərdə
12. Almaniya IX-XI əsrlərdə
13. İngiltərə IX-XI əsrlərdə

14. Səlib yürüşlərinin ilkin zəmini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması
15. IV səlib yürüşü və onun nəticəsi
16. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri
17. Fransa XI-XIV əsrlərdə
18. Fransa yüzillik müharibə ərfəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması
19. İngiltərə XI-XIV əsrlərdə
20. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılgül müharibələri
21. Almaniya XI-XV əsrlərdə
22. İtaliya XI-XV əsrlərdə
23. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə
24. Avropada manufakturaların yaranması. Əmtəə istehsalının artması
25. Böyük coğrafi kəşflər
26. Hindistana dəniz yolunun kəşfi. Portuqaliyanın müstəmləkə işğalları
27. Böyük coğrafi kəşflərin nəticələri
28. Almaniya XVI-XVII əsrlərdə
29. Almaniya reformasiya
30. Almaniya kəndli müharibəsi (XVI əsr)
31. İsveçdə katolik irticəsi
32. İspaniya XVI-XVII əsrlərdə
33. Niderlandda inqilabın başlanması
34. İngiltərə XVI-XVII əsrlərdə
35. Fransa XVI-XVII əsrlərdə
36. İtaliya XVI-XVII əsrlərdə
37. Otuzillik müharibənin birinci (Çexiya) dövrü. Çexiyanın Avstriya əyaletinə çevrilməsi
38. Otuzillik müharibənin ikinci (Danimarka) dövrü. Lübek sülhü
39. Otuzillik müharibənin üçüncü (İsveç) dövrü. Breytenfeld döyüşü
40. Otuzillik müharibənin dördüncü (Fransa-İsveç) dövrü. Vestval sülhü

Orta əsrlər tarixi fənninin sillabusu 050116- Tarix müəllimliyi A,B ixtisası üzrə (proqram) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : B.Ə.Məmmədov

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050807-Sosial iş A,B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Azərbaycan tarixi (Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin 12 noyabr 2021-ci il tarixli F-526 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir. Xırdalan, 2021)

Kodu: HF-B01

Tədris ili: I (2024-2025) Semestr: II

Tədris yükü: 150 saat. Auditoriya yükü: (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: 5 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m.Məmmədov Eldar Əsəd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov küçəsi, 22.

Məsləhət saati: I-II günlər saat: 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: eldarmemmedov1959a@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Azərbaycan tarixi: 7 cildə, AMEA, Bakı, Elm, 2007.

2. Azərbaycan tarixi: III cildə, I cild. Bakı, 1998.

3. Azərbaycan tarixi: I hissə (Ali məktəblər üçün dərslik). Z. Bunyadov, Y.Yusifovun redaktəsi ilə. Bakı, 1994, 719 s. 4. Azərbaycan tarixi. Uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər. S.S.Əliyarlının redaktəsi ilə. Bakı, 1996.

5. Azərbaycan tarixi (Oçerklər). Rəcəbli Q.Ə. Bakı, Elm və təhsil, 2013, 542 səh.

6. Azərbaycan tarixi: (Ən qədim zamanlardan-XXI əsrin ilk onilliklərinədək) Abdullayev M. Bakı, 2016

7. Aşurbəyli S. Şirvanşahlar dövləti. Bakı, Avrasiya press, 2006, 416 s.

8. Bunyadov Z. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə. Bakı, 2007, 235 s.

9. Qaşqay S. Manna dövləti. Bakı, 1993, 130 s.

10. Əfəndiyev O. Azərbaycan Səfəvilər dövləti. Bakı, Şərq-Qərb, 1993, 2007, 300 s.

11. Fazilli Abdulla. Atropatena er.əv. IV – er.VII əsri. Bakı, Elm, 1992, 216 s.

12. Piriye V.Z. Azərbaycanın tarixi coğrafiyası. Bakı, Araz nəşriyyatı, 2002, 152 s.

13. Şərifli M. IX əsrin ikinci yarısı-XI əsrlərdə Azərbaycan feodal dövlətləri. Bakı, Elm, 1978, 242 s.

14. Vəlixanlı N. Ərəb xilafəti və Azərbaycan. Bakı, 1993. 170 s

15. Mustafayev C.M. Azərbaycan xanlıqlar dövründə. Bakı, 2012, 256 s.

16. İsmayilov İ.Z. Azərbaycanlıların II Dünya müharibəsində iştirakı. Bakı, 2000, 192 səh.

17. Rəsulzadə M.Ə. Azərbaycan Cümhuriyyəti. Bakı, 1990, 112 səh.

18. Azərbaycan Respublikası 1991-2001. Bakı, 2001, 279 səh.

IV. Prerekvizitlər: Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi üçün tələbələrə öncədən digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycan tarixinin tədrisi Vətən tarixinin mənimsənilməsi elmidir. Vətən tarixini öyrənməklə hər bir vətəndaş özünün milli mentaliteti ilə tanış olur. Tələbə Azərbaycanın ibtidai icma dövrü tarixindən başlayaraq müasir dövrə qədər olan tarixi mənimsəmiş olur. Burada o, erkən dövlət qurumlarını, qədim dövlətlər olan Manna, Atropatena, Albaniyanı, Azərbaycanın Sasanilər və Xilafət hakimiyyətinə tabe olan dövrləri, Azərbaycanda feodal dövlətlərinin yaranması tarixini, Səlcuqların Azərbaycana gəlməsi və Atabəylər dövləti tarixini, Monqol işğalları dövrünü, Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətlərinin yaranması tarixini, Səfəvilər dövlətinin tariximizdə mühüm rolunu, xanlıqların daxili və xarici siyasətini, Azərbaycanın Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin mərhələlərini, XX əsrin əvvəllərində baş verən ictimai-siyasi hadisələri, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tariximizdə misilsiz rolunu, Azərbaycanda sovet rejiminin qurulması və II Dünya müharibəsində faşizim üzərində qələbədə vətənimizin əvəzsiz xidmətlərini, XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mədəni inkişafını, 1990-cı il 20 Yanvar hadisələri, Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunması və Azərbaycan müstəqilliyinin ilk illərində, Xocalı faciəsi, Milli qurtuluş, Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı, Müstəqil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edilməsi, 2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı, İkinci Qarabag müharibəsi, Zəfər Qələbəsi tarixini öyrənməklə Vətən tarixini öyrənmiş olur. Azərbaycan tarixini bu fənnə dair akademik nəşrlərdən öyrənmək, eyni zamanda ayrı-ayrı mövzulara aid monoqrafiyalarla tanış olmaq, Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığına və mənbəşünaslığına diqqət yetirmək, Vətən tarixini öyrənməklə Vətəni sevmək və Vətəni sevməyi öyrətmək əsas məqsədir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: : Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan bilinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam əça bilir.

- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

	1.XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda milli demokratik hərəkat 2.Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində 3.1918-ci il mart soyqırımı. Bakı Xalq Komissarları Soveti və onun anti-azərbaycan siyasəti		
12	Mövzu: Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920-ci illər) Plan: 1.Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edilməsi və Azərbaycanın bütün ərazisinə yayılması 2.Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət quruculuğu və suqutu	2	2
13	Mövzu: Azərbaycan sovet rejimi və II Dünya müharibəsi dövründə (1920-1945-ci illər) Plan: 1.Azərbaycanda sovet rejiminin yaradılması, DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in təşkili. Kütləvi repressiyalar 2.Azərbaycan SSR 1941-1945-ci illər II dünya müharibəsi illərində	2	
14	Mövzu: Azərbaycan SSR 1945-1991-ci illərdə. Plan: 1.Azərbaycan SSR II Dünya müharibəsindən sonrakı dövrdə 2.Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-də apardığı quruculuq işləri 3.1990-cı il 20 Yanvar faciəsi	2	2
15	Mövzu: Azərbaycan müstəqillik dövründə Plan: 1.Birinci Qarabağ müharibəsi, Azərbaycan torpaqlarının işğalı. Xocalı faciəsi 2.Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı. "Əsrin müqaviləsinin" imzalanması. Azərbaycanın yeni neft strategiyası 3.2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı 4.Azərbaycan Respublikasının xarici əlaqələri 5.2016-cı il Aprel döyüşləri. İkinci Qarabağ müharibəsi. Zəfər Qələbəsi	2	1

XI. Fənn üzrə tələblər

Təlim nəticəsində tələbələrə əldə etməli olduqları təsevvür, verdiş və bacarıqları:

Oyrenən tanış olur:

- Azərbaycan tarixi fənninin mövzuları ilə tanışlıq.
- Fənn üzrə problemlərinin araşdırılması və təhlilini aparmaq.
- Vətənimizin qədim və müasir tarixi məsələlərinin ardıcıl və əlaqəli izahına səy göstərmək
- Azərbaycan tarixi fənninin müxtəlif dövrlər üzrə problemlərinə diqqət yetirmək.
- Milli dövlətçilik tarixi məsələlərə obyektiv yanaşmaq

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri

- Azərbaycan tarixinin aktual istiqamət və problemlərini mənimsəyir
- Azərbaycan tarixinin müxtəlif dövrlərini öyrənir
- Milli dövlətçilik tarixi və onun müxtəlif dövrlərdə spesifik xüsusiyyətlərini mənimsəyir
- Azərbaycan tarixinin vətənpərvərlik və azərbaycançılıq ideologiyaya yiyələnir
- Müasir Azərbaycan dövlətinin daxili və xarici siyasətlərinin əsas istiqamətlərini mənimsəyir
- Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində müstəqil elmi bacarığına nail olur

XIII. Tələbələri fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv suallar:

I Kollektiv suallar

1. Azərbaycanda ilkin dövlət qurumları (Kuti və Lullubi)
2. Manna dövləti
3. Atropatena dövləti
4. Albaniya dövləti
5. Azərbaycanda feodal münasibətlərinin yaranması və onun xüsusiyyətləri
6. Ərəb Xilafətinin Azərbaycana işğal etməsi. İslam dininin yayılması
7. Xürrəmilər hərəkatı. Babəkin başçılığı ilə ərəblərə qarşı azadlıq müharibəsi
8. Azərbaycanın IX-XI əsr feodal dövlətləri
9. Atabəylər dövləti
10. Monqolların Azərbaycana yürüşləri

II Kollektiv suallar

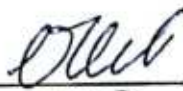
1. Qaraqoyunlu dövləti
2. Ağqoyunlu dövləti
3. Səfəvilər dövlətinin yaranması
4. Səfəvi-Osmanlı müharibələri və onların nəticələri
5. Nadir şah imperiyasının yaranması və suqutu
6. Azərbaycan xanlıqları
7. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin birinci mərhələsi-Gülüstan müqaviləsi (1804-1813)
8. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin ikinci mərhələsi-Türkmençay sülhü. (1826-1828)
9. Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində
10. 1918-ci il mart soyqırımı. Bakı Xalq Komissarları Soveti və onun anti-azərbaycan siyasəti

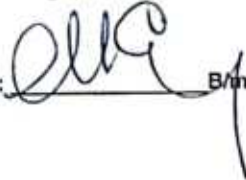
XV İmtahan sualları:

- 1.Azərbaycanda ilkin dövlət qurumları (Kuti və Lullubi)
2. Manna dövləti
3. Atropatena dövləti
4. Albaniya dövləti
5. Azərbaycanda feodal münasibətlərinin yaranması və Sasani əsarəti (III-VI əsrlər)
6. Azərbaycan Ərəb Xilafətinin tərkibində. İslam dinin Azərbaycanda yayılması (VII-IX əsrlər)
7. Xürrəmilər hərəkatı. Babəkin başçılığı ilə ərəblərə qarşı azadlıq müharibəsi
8. IX-XI əsr Azərbaycan feodal dövlətləri
9. Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225)

10. Monqolların Azərbaycana yürüşləri
11. Hülakələr dövləti. Qazan xan
12. Qaraqoyunlu dövləti (1410-1468)
13. Ağqoyunlu dövləti (1468-1501)
14. Səfəvilər dövlətinin yaranması
15. Səfəvi-Osmanlı müharibələri və onların nəticələri
16. Azərbaycan Nadir şahın hakimiyyəti dövründə (1736-1747)
17. Azərbaycan xanlıqları
18. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin 1-ci mərhələsi (1804-1813). Gülüstan müqaviləsi
19. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin 2-ci mərhələsi (1826-1828). Türkmənçay müqaviləsi
20. XIX əsrdə Azərbaycanda Rusiyanın müstəmləkə siyasətinə qarşı üsyanlar
21. Azərbaycan I dünya müharibəsi illərində
22. 1918-ci il mart Soyqırımı.
23. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920)
24. Azərbaycanda sovet rejiminin yaradılması, DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in təşkili
25. Azərbaycan 1941-1945-ci illər II dünya müharibəsi illərində
26. Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-də apardığı quruculuq işləri
27. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi
28. Xocalı faciəsi (1992)
29. Birinci Qarabağ müharibəsi. Azərbaycan torpaqlarının işğalı
30. Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı (1993)
31. "Əsrin müqaviləsinin" imzalanması. Azərbaycanın yeni neft strategiyası
32. 2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı
33. 2016-cı il Aprel döyüşləri
34. Azərbaycan Respublikasının xarici əlaqələri
35. İkinci Qarabağ müharibəsi. Zəfer Qələbəsi

"Azərbaycan tarixi" fənninin sillabusu 050807-Sosial iş , ixtisası üzrə (proqram) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : B/n E.Ə.Məmmədov

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi A/B

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Orta əsrlər tarixi (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Bakı, 2002)

Kodu: İPF-B09

Tədris ili: II (2024-2025) Səməstr: II

Tədris dili: Azərbaycan dili

Tədris yükü: 180 saat. Auditoriya yükü: (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar.)

Təhsiləlmə forması: Əyani

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m Məmmədov Eldar Əsəd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə. Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saati: I-II günlər saat: 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: mammadoveldarasad@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Mahmudov Y.D. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 2012

2. Orta əsrlər tarixi. S.D. Skazkinin redaktəsi ilə. Birinci cild. Tərcümə edən Y. Mahmudov. Bakı, 1988

4. Veyselova V.R. Orta əsrlər tarixi (son orta əsrlər – yaxud yeni dövrün başlanğıcı). Gəncə, 2012

5. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1988, I cild.

6. G. Mahmudov. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1989

9. Orta əsrlər tarixi. Bakı, 1989

IV Rəkvizitlər: Fənnin tədrisindən əvvəl "Qədim dünya tarixi" fənninin tədrisi məqsədə müvafiqdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn Orta əsrlərdə xalqların həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edərək öyrənir. Tarixi paralellər aparmaq yolu ilə ayrı-ayrı dövlətlərin inkişaf xüsusiyyətlərini müqayisə edir. Orta əsr xalqlarının tarixini mənəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımından əsaslandırır. Tarixi dövrləri xarakterik əlamətlərinə görə fərqləndirir, tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları dövr baxımından qiymətləndirir, onlara münasibət bildirir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə səməstr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə səməstr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Səməstr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri səməstr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Səməstr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcəkdir.

X Təqvim mövzu planı: Müəhazirə - 30 saat seminar 30 saat

	Keçirilən mövzuların məzmunu	Müh.	Sem.
1	Mövzu: Erken orta əsrlər (V-XI əsrlər). Feodalizmin formalaşması Plan: 1. Quldariq quruluşunun böhranı və dağılması	2	2

	2. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması Mənbə: [1]	2	2
2	Mövzu: Qərbi Roma imperiyasının süqutu. Barbar krallıqlarının yaranması Plan: 1. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri. 2. Qərbi Roma imperiyası və barbar krallıqları Mənbə: [1]	2	2
3	Mövzu: Frank dövlətinin yaranması və inkişafı. Plan: 1. Xlodviq və Qallıyanın işğalı. Salıq qanunları 2. Karl Martell və onun benefisi islahatı. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanunlaşması 3. Böyük Karl və Frank imperiyasının yaranması və parçalanması Mənbə: [1, 2]	2	2
4	Mövzu: Bizans V-XV əsrlərdə. Plan: 1. Şərqi Roma imperiyasının yaranması. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində 2. Bizans və Osmanlı imperiyası 3. XIV- XV əsrlərdə Bizansın daxili və xarici siyasəti 4. Bizansın süqutu Mənbə: [1, 2]	2	2
5	Mövzu: Qərbi Avropa IX-XI əsrlərdə Plan: 1. Fransa IX-XI əsrlərdə 2. İtaliya IX-XI əsrlərdə 3. Almaniya IX-XI əsrlərdə 4. İngiltərə IX-XI əsrlərdə Mənbə: [1, 2]	2	2
6	Mövzu: Orta əsr Qərbi Avropa şəhərlərinin yaranması və inkişafı Plan: 1. Erken orta əsrlər dövründə natural təsərrüfatın hökmranlığı 2. Qərbi Avropada sənətkarlığın kənd təsərrüfatından ayrılması və şəhərlərin yaranması Mənbə: [2]	2	2
7	Mövzu: Səlib (Xaç) yürüşləri. Plan: 1. Səlib yürüşlərinin ilkin zemini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması 2. IV səlib yürüşü və onun nəticələri 3. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri Mənbə: [2]	2	2
8	Mövzu: Fransa və İngiltərə XI-XV əsrlərdə Plan: 1. Fransa XI-XV əsrlərdə. 2. Fransa yüzillik müharibə ərfəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması 3. İngiltərə XI-XV əsrlərdə 4. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılgül müharibələri Mənbə: [2]	2	2
9	Mövzu: Qərbi Avropa ölkələri XI-XV əsrlərdə Plan: 1. Almaniya XI-XV əsrlərdə 2. İtaliya XI-XV əsrlərdə 3. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə Mənbə: [2]	2	2
10	Mövzu: Qərbi Avropada kapitalist münasibətlərinin meydana gəlməsi Plan: 1. Manufakturaların yaranması və əmtəə istehsalının artması 2. Kənd təsərrüfatında kapitalizmin yaranması Mənbə: [2]	2	2
11	Mövzu: Böyük coğrafi kəşflər və müstəmləkə sisteminin yaranması. Plan: 1. Böyük coğrafi kəşflərin səbəbləri. Xristofor Kolumb. 2. Hindistana dəniz yolunun kəşfi. Portuqaliyanın müstəmləkə işğalları 3. Böyük coğrafi kəşflərin nəticələri Mənbə: [2]	2	2
12	Mövzu: Almaniya, İsveçrə və İspaniya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Plan: 1. Almaniya XVI-XVII əsrin birinci yarısında. Reformasiya və kəndli müharibəsi 2. İsveçrədə Calvinizm hərəkatı. Katolik kilsəsi və eksreformasiyası 3. İspaniya XVI-XVII əsrlərdə Mənbə: [2]	2	2
13	Mövzu: Niderland burjua inqilabı Plan: 1. Niderland burjua inqilabının səbəbləri	2	2

	2. Niderlandda zadegan-aristokratiyası və burjua müxalifləri 3. 1572-ci il Bril üsyanı və inqilabın ikinci mərhələsinin başlanması 4. 1609-cu il sülhü. Niderland burjua inqilabının tarixi əhəmiyyəti Mənbə: [2]		
14	Mövzu: İngiltərə, Fransa və İtaliya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Plan: 1. İngiltərə XVI-XVII əsrin birinci yarısında 2. Fransa XVI-XVII əsrin birinci yarısında 3. İtaliya XVI-XVII əsrin birinci yarısında Mənbə: [2, 5]	2	2
15	Mövzu: Otuzillik müharibə (1618-1648) Plan: 1. Otuzillik müharibənin birinci (Çexiya) dövrü. Çexiyanın Avstriya əyaletinə çevrilməsi 2. Otuzillik müharibənin ikinci (Danimarka) dövrü. Lübek sülhü 3. Otuzillik müharibənin üçüncü (İsveç) dövrü. Breytenfeld döyüşü. 4. Otuzillik müharibənin dördüncü (Fransa-İsveç) dövrü. Vestval sülhü və onun tarixi əhəmiyyəti Mənbə: [2, 5]	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər: Dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını daha da asanlaşdırır. Orta əsr dünya tarixinin xronoloji çərçivəsini müəyyənləşdirməklə dövrün dünyanın tarixi inkişafında yeri müəyyənləşdirilməlidir. Tarix təliminin müasir innovativ texnologiyasının səciyyəvi xüsusiyyətlərini, məzmun və strukturu araşdırılmalıdır.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- "Orta əsrlər", "feodalizm" anlayışlarını şərh edir, orta əsrlər tarixinin əsas dövrlərini təsvir edir.
 - Orta əsrlərdə xalqlarının həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edir.
 - Orta əsr xalqlarının tarixini mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımından əsaslandırır.
 - Orta əsrlərə dair müxtəlif tarixi hadisələri məkan baxımından dəyərləndirir.
- Orta əsr tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları haqqındəfərat hazırlayır.

XIII. Tələbələr fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları

I Kollokvium sualları

1. Quldarlıq quruluşunun böhranı və dağılması
2. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması
3. Qərbi Roma imperiyasının ərazisində yaranmış barbar krallıqlar
4. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri
5. Xlodviq və Qallıyanın işğalı. Salıq qanunları
6. Karl Martell və onun benefisi islahatı.
7. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanuniləşməsi
8. Frank imperiyasının yaranması
9. Frank imperiyasının parçalanması
10. Şərqi Roma imperiyasının yaranması
11. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində
12. Bizans və Osmanlı imperiyası
13. XIV- XV əsrlərdə Bizansın daxili siyasəti
14. XIV- XV əsrlərdə Bizansın xarici siyasəti
15. Bizansın süqutu və onun səbəbləri

II Kollokvium sualları

1. Fransa IX-XI əsrlərdə
2. İtaliya IX-XI əsrlərdə
3. Almaniya IX-XI əsrlərdə
4. İngiltərə IX-XI əsrlərdə
5. Səlib yürüşlərinin ilkin zəmini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması
6. IV səlib yürüşü və onun nəticəsi
7. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri
8. Fransa XI-XIV əsrlərdə
9. Fransa yüzillik müharibə ərafəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması
10. İngiltərə XI-XIV əsrlərdə
11. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılqul müharibələri
12. Almaniya XI-XV əsrlərdə
13. İtaliya XI-XV əsrlərdə
14. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə
15. Avropada manufakturaların yaranması. Əmtəə istehsalının artması

XV. İmtahan sualları:

1. Qərbi Avropada feodal münasibətlərinin yaranması
2. Qərbi Roma imperiyasının ərazisində yaranmış barbar krallıqlar
3. Qərbi Roma imperiyasının süqutu və onun səbəbləri
4. Gödək Pipin və Karolinqlərin hakimiyyətinin qanuniləşməsi
5. Frank imperiyasının yaranması və parçalanması
6. Şərqi Roma imperiyasının yaranması
7. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində
8. Bizans və Osmanlı imperiyası
9. Bizansın süqutu və onun səbəbləri
10. Fransa IX-XI əsrlərdə
11. İtaliya IX-XI əsrlərdə

12. Almaniya IX-XI əsrlərdə
13. İngiltərə IX-XI əsrlərdə
14. Səlib yürüşlərinin ilkin zəmini. Klermon yığıncağı və ilk yürüşlərinin başlanması
15. IV səlib yürüşü və onun nəticəsi
16. Sonuncu səlib yürüşlərinin nəticələri
17. Fransa XI-XIV əsrlərdə
18. Fransa yüzillik müharibə ərfəsində. Müharibənin səbəbləri və başlanması
19. İngiltərə XI-XIV əsrlərdə
20. İngiltərədə Uot Tayler üsyanı. Al və Ağ qızılgül müharibələri
21. Almaniya XI-XV əsrlərdə
22. İtaliya XI-XV əsrlərdə
23. İspaniya və Portuqaliya XI-XV əsrlərdə
24. Avropada manufakturaların yaranması. Əmtəə istehsalının artması
25. Böyük coğrafi kəşflər
26. Hindistana dəniz yolunun kəşfi. Portuqaliyanın müstəmləkə işğalları
27. Böyük coğrafi kəşflərin nəticələri
28. Almaniya XVI-XVII əsrlərdə
29. Almaniya da reformasiya
30. Almaniya da kəndli müharibəsi (XVI əsr)
31. İsveçdə katolik irticəsi
32. İspaniya XVI-XVII əsrlərdə
33. Niderlandda inqilabın başlanması
34. İngiltərə XVI-XVII əsrlərdə
35. Fransa XVI-XVII əsrlərdə
36. İtaliya XVI-XVII əsrlərdə
37. Otuzillik müharibənin birinci (Çexiya) dövrü. Çexiyanın Avstriya əyalətinə çevrilməsi
38. Otuzillik müharibənin ikinci (Danimarka) dövrü. Lübek sülhü
39. Otuzillik müharibənin üçüncü (İsveç) dövrü. Breytenfeld döyüşü
40. Otuzillik müharibənin dördüncü (Fransa-İsveç) dövrü. Vestval sülhü

Orta əsrlər tarixi fənninin sillabusu 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi A,B ixtisası üzrə (proqram) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : E.Ə.Məmmədov

FƏNN SILLABUSU

İxtisas: 050117- Tarix və coğrafiya müəllimliyi A,B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Müasir dünya tarixi (BDU-nun Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixi kafedrasında hazırlanmış və tarix fakültəsi ixtisasları üçün nəzərdə tutulmuş Elmi Şurasının 05 fevral 2015- ci iclasının qərarı ilə çap edilmişdir.)

Kodu: İPF-B14

Tədris ili: III (2024-2025) semestr II.

Təhsiləmə forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

Tədris yükü: 180 saat. Auditoriya yükü: (30 saat müəzire, 30 saat seminar.)

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat: b'ım Məmmədov Eldar Əsəd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küç., 21, 2 sayılı korpus

E-mail ünvanı: mammadoveldarasad@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1.Vseirnaya İstoriya. t.VI Moskva, 1959.

2. Kratkaya vseirnaya İstoriya. Moskva, 1966.

3. Mustafazadə T. Ümumi tarix. II kitab. Bakı, 2011.

4. Avropa və Amerika ölkələrinin müasir tarixi. (1918-1945). Bakı, 2003.

5. Avropa və Amerika ölkələrinin müasir tarixi (1945-2015). Bakı, 2015.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Yeni tarix və Azərbaycan tarixinin fənlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Müasir şəraitdə elmi informasiyanın artması peşə və nəzəri hazırlıqla yanaşı, müstəqil yaradıcı iş bacarığına malik yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması ciddi əhəmiyyət daşıyır. Bununla bağlı, ali məktəbin tədris planı tələbələrə dünyanın tarixi inkişafının mühüm bir hissəsini əhatə edən müasir tarix dövrünün seçiciyyəvi xüsusiyyətləri tanış olmaları, qloballaşma şəraitində sivilizasiyaların ünsiyyəti və ya toqquşması məsələlərini öyrənmələri nəzərdə tutulur.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: : Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə bəliyl 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal-tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözle	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görələcek.

X. Təqvim mövzu planı: Müəzire 30, saat seminar 30

№	Keçirilən müəzire və seminar mövzuların məzmunu	Müh.	Sem.
1	1918-1923-cü illərdə Beynəlxalq münasibətlər Plan: 1. I Dünya müharibəsinin yekunları 2. XX əsrin 20-ci illərində ABŞ-ın beynəlxalq nüfuzunun artması	2	2

	3. Versal-Vaşinqton sistemi Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
2.	İngiltərə və Almaniya 1918-1939-cu illərdə Plan: 1. I Dünya müharibəsindən sonra İngiltərə və Almaniya daxili və beynəlxalq vəziyyəti 2. XX əsrin 20-30-cu illərində İngiltərədə leyborist və mühafizəkar hökumətlər 3. Almaniya da faşistlərin hakimiyyətə gəlməsi Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
3.	Fransa və ABŞ 1918-1939-cu illərdə Plan: 1. Fransa xalq cəbhəsinin hakimiyyəti dövründə 2. I Dünya müharibəsindən sonra ABŞ-in xarici siyasəti 3. XX əsrin 20-30-cu illərində ABŞ-in sosial-iqtisadi inkişafı 4. F.Ruzvelt hökumətinin xarici siyasəti Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
4.	İtaliya, İspaniya 1918-1939-cu illərdə Plan: 1. I Dünya müharibəsindən sonra İtaliya, İspaniyanın beynəlxalq vəziyyəti (1918-1938 ci illər) 2. İtaliya da faşist diktaturasının qurulması (1922- ci il) 3. İspaniyada vətəndaş müharibəsi və faşist diktaturasının qurulması Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
5.	Avstriya, Macarıstan 1918-1939-cu illərdə Plan: 1. Avstriya-Macarıstan monarxiyasının dağılması və Avstriyanın Almaniya ilə birləşdirilməsi (1938-ci il) 2. Macarıstanın respublika elan edilməsi, Macarıstan Sovet Respublikası. Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
6.	1924-1939-cu illərdə beynəlxalq münasibətlər Plan: 1. Qərbi Avropada 1924-1939-cu illərdə beynəlxalq vəziyyət 2. XX əsrin 30-cu illərində faşizmə qarşı mübarizə cəhdləri Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
7.	II Dünya müharibəsi Plan: 1. II Dünya müharibəsinin başlanma səbəbləri 2. Qərbi Avropa dövlətlərinin Almaniya tərəfindən işğalı Mənbə: [2, 3, 4]	2	2
8.	Almaniyanın SSRİ-yə hücumu Plan: 1. Almaniyanın SSRİ-yə hücumu və Böyük Vətən Müharibəsinin başlanması 2. Moskva, Stalingrad və Kursk döyüşləri və bu döyüşlərin II Dünya müharibəsində tarixi rolu 3. Tehran və Krim konfransları 4. II Dünya müharibəsinin yekunları 5. Azərbaycan II Dünya müharibəsi illərində Mənbə: [2, 3, 5]	2	2
9.	Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələri 1945-2015-ci illərdə Plan: 1. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Xalq Demokratiyası" dövrü (1944-1946 ci illər) 2. 1956-cı il Macarıstan hadisələri, 1968-ci il "Praqa baharı" 3. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Məxməri inqilabları" və Sosializm düşərgəsinin süqutu 4. Polşada sosializmə qarşı mübarizə, "Həmrəlik" təşkilatı 5. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələri XX əsrin sonu – XXI əsrin əvvəllərində Mənbə: [2, 3, 5]	4	4
10.	ABŞ və İngiltərə 1945-2015-ci illərdə Plan: 1. II Dünya müharibəsinin ABŞ və İngiltərə üçün nəticələri 2. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində ABŞ-in daxili və xarici siyasəti 3. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində İngiltərənin daxili və xarici siyasəti Mənbə: [2, 3, 5]	2	2
11.	Fransa və Almaniya 1945-2015-ci illərdə Plan: 1. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində Fransa'nın daxili və xarici siyasəti 2. II Dünya müharibəsinin Almaniya üçün nəticələri 3. Almaniya XX əsrin 60-80-ci illərində 4. Almaniya XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində Mənbə: [2, 3, 5]	2	2
12.	İtaliya, İspaniya 1945-2015-ci illərdə Plan: 1. II Dünya müharibəsinin İtaliya, İspaniya üçün nəticələri 2. İtaliya XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində 3. İspaniya XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində Mənbə: [2, 3, 5]	2	2
13.	Kuba 1945-2015-ci illərdə Plan: 1. Kuba XX əsrin 50-60-cı illərində	2	2

2	1962-ci il Karib böhranı və III Dünya müharibəsinin başlanma təhlükəsi Mənbə [2, 3, 5]		
14	1945-2015-ci illərdə beynəlxalq münasibətlər Plan: 1. "Soyuq" müharibə dövrü (1946-1991-ci illər) 2. Sosializm sisteminin iflası onun səbəbləri və nəticələri 3. XX əsrin sonu XXI əsrin əvvəllərində beynəlxalq münasibətlər Mənbə [2, 3, 5]	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər: Avropa və Amerika sosial düşüncəsinin nəzəri irsi, dövlətin cəmiyyətdəki rolu, siyasi sistemlər, onların inkişaf mərhələləri, fəaliyyət mexanizmləri və siyasi liderlərin fəaliyyəti faktlara əsasən şərh edilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Beynəlxalq münasibətlər sisteminin formalaşmasını nümunələrlə izah edir.
- Müasir dövrün sosial-iqtisadi və siyasi proseslərinin ümumi cəhətlərini təhlil edir.
- Dünya xalqlarının mədəniyyət tarixinin ümumi bir tarixi kontekstdə araşdıraraq təqdim edir.
- Müasir dövrdə baş vermiş proseslərdə dövlətlərinin rolunu dəyərləndirir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları

I kollokvium sualları

1. I Dünya müharibəsinin yekunları
2. XX əsrin 20-ci illərində ABŞ-ın beynəlxalq nüfuzunun artması
3. Versal-Vaşinqton sistemi
4. I Dünya müharibəsindən sonra İngiltərənin xarici siyasəti
5. I Dünya müharibəsindən sonra Fransa'nın beynəlxalq vəziyyəti
6. I Dünya müharibəsindən sonra Almaniya'nın beynəlxalq vəziyyəti
7. XX əsrin 20-30-cu illərində İngiltərədə leyborist və mühafizəkar hökumətlər
8. Almaniya'da faşistlərin hakimiyyətə gəlməsi
9. Fransa xalq cəbhəsinin hakimiyyəti dövründə
10. I Dünya müharibəsindən sonra ABŞ-ın daxili və xarici siyasəti
11. F. Ruzvelt hökumətinin xarici siyasəti
12. İtaliya'da faşist diktaturasının qurulması (1922- ci il)
13. İspaniya'da hərbi faşist diktaturasının qurulması
14. Avstriya-Macaristan monarxiyasının dağılması və Avstriyanın Almaniya'ya birləşdirilməsi (1938-ci il)
15. Macarıstanın respublika elan edilməsi, Macarıstan Sovet Respublikası.

II kollokvium sualları

1. Avstriyanın Almaniya'ya birləşdirilməsi (1938-ci il)
2. Qərbi Avropada 1924-1939-cu illərdə beynəlxalq vəziyyət
3. Almaniya'nın SSRİ-yə hücumu və Böyük Vətən Müharibəsinin başlanması
4. Moskva döyüşü və onun tarixi əhəmiyyəti
5. Stalingrad və Kursk döyüşləri və bu döyüşlərin II Dünya müharibəsində tarixi rolu
6. Tehran və Kırım konfransları
7. II Dünya müharibəsinin yekunları
8. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Xalq Demokratiyası" dövrü (1944-1946-cı illər)
9. 1956-cı il Macarıstan hadisələri, 1968-ci il "Praqa baharı"
10. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Mexməri İnqilabları" və Sosializm düşüncəsinin süqutu
11. Polşada sosializmə qarşı mübarizə, "Hemreylik" təşkilatı
12. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələri XX əsrin sonu – XXI əsrin əvvəllərində
13. II Dünya müharibəsinin ABŞ, İngiltərə və Fransa üçün yekunları
14. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində ABŞ-ın daxili və xarici siyasəti
15. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində İngiltərənin daxili və xarici siyasəti

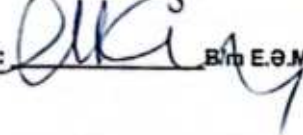
XV. İmtahan sualları

1. I Dünya müharibəsinin yekunları
2. XX əsrin 20-ci illərində ABŞ-ın beynəlxalq nüfuzunun artması
3. Versal-Vaşinqton sistemi
4. I Dünya müharibəsindən sonra İngiltərənin xarici siyasəti
5. I Dünya müharibəsindən sonra Fransa'nın beynəlxalq vəziyyəti
6. I Dünya müharibəsindən sonra Almaniya'nın beynəlxalq vəziyyəti
7. XX əsrin 20-30-cu illərində İngiltərədə leyborist və mühafizəkar hökumətlər
8. Almaniya'da faşistlərin hakimiyyətə gəlməsi
9. Fransa xalq cəbhəsinin hakimiyyəti dövründə
10. I Dünya müharibəsindən sonra ABŞ-ın daxili və xarici siyasəti
11. F. Ruzvelt hökumətinin xarici siyasəti
12. İtaliya'da faşist diktaturasının qurulması (1922- ci il)
13. İspaniya'da vətəndaş müharibəsi və faşist diktaturasının qurulması
14. Avstriya-Macaristan monarxiyasının dağılması və Avstriyanın Almaniya'ya birləşdirilməsi (1938-ci il)
15. Macarıstanın respublika elan edilməsi, Macarıstan Sovet Respublikası.
16. Qərbi Avropada 1924-1939-cu illərdə beynəlxalq vəziyyət
17. Almaniya'nın SSRİ-yə hücumu və Böyük Vətən Müharibəsinin başlanması
18. Moskva döyüşü və onun tarixi əhəmiyyəti
19. Stalingrad və Kursk döyüşləri və bu döyüşlərin II Dünya müharibəsində tarixi rolu
20. Tehran və Kırım konfransları
21. II Dünya müharibəsinin yekunları
22. Azərbaycan II Dünya müharibəsi illərində
23. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Xalq Demokratiyası" dövrü (1944-1946-cı illər)
24. 1956-cı il Macarıstan hadisələri, 1968-ci il "Praqa baharı"

25. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrində "Məxməri inqilabları" və Sosializm düşərgəsinin süqutu
26. Polşada sosializmə qarşı mübarizə, "Həmrəylik" təşkilatı
27. Mərkəzi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələri XX əsrin sonu – XXI əsrin əvvəllərində
28. II Dünya müharibəsinin ABŞ, İngiltərə və Fransa üçün yekunları
29. Sosializm sisteminin ifası və onun səbəbləri
30. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində ABŞ-ın daxili və xarici siyasəti
31. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində İngiltərənin daxili və xarici siyasəti
32. XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində Fransa'nın daxili və xarici siyasəti
33. Almaniya XX əsrin 60-80-ci illərində
34. Almaniya XX əsrin ikinci yarısı XXI əvvəllərində
35. 1962-ci il Karib böhranı və III Dünya müharibəsinin başlanma təhlükəsi

Müasir dünya tarixi fənninin silabusu 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi A,B ixtisasları üzrə (proqram) tədris planı və fənni proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Silabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdürü : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : B.Ə. Məmmədov